

VĀRTU vēstnesis

DZIESMINIEKIEM, VIŅU DRAUGIEM un VISAI LATVIEŠU TAUTAI

2016. gada APRĪLIS Nr. 1

Popē vērsies “Dziesminieku VĀRTI Kurzemē”

Šovasar dziesminieki pirmo reizi pulcēsies Ventspils novada augstākajā vietā – Popes pilskalnā –, lai satiktos dziesmā un dzejā, atkal no jauna atklātu sevi un citus. Ceturtdienas, 18. augusta, vakarā ar lielkoncertu vērsies dziesminieku VĀRTI Popes estrādē, pusnaktī senajā pilskalnā tiks iedegti ugunskuri, aicinot uz satikšanos ar dziesminiekiem un dzejniekiem. To tuvumā līdz pat piektdienas mīktrēsim ziedēs dziesmas, stāsti un cilvēki.

Foto: Vītaļijs Vīnogradovs

VĀRTI tiks atvērti gan tuvākiem, gan tālākiem dziesminiekiem, dzejniekiem un, protams, klausītājiem. Viss sāksies ar lielkoncertu estrādē, kas ilgu gadu klusējusi, bet šopavasar ievilkusi elpu, pateicoties dziesminieku jāvārdam.

Uzzinot, ka augustā estrāde atkal skanēs, Popes pagasta iedzīvotāji sarosījušies un jau paveikuši lielu darbu, uzpošot laika zoba apskādēto estrādi un cerot, ka skaistā Popes dabas koncertzālē atkal skanēs. Popes estrādes pūrālāde glabā atmiņas par Čikāgas piecīšu, Credo, Baltica koncertiem, dziesmusvētkiem, operetes izrādēm un daudziem citiem pasākumiem, kas pulcēja kopā ne vien Ventspils un Kurzemes puses ļaudis. Uz Popi brauca no visas Latvijas.

Kad mainījās laiki un varas, estrādes īpaš-

niekiem par to nebija daļas. Ilgu gadu Popes iedzīvotāji cerēja. Visriņķī novadam par Briseles naudu cēla jaunas estrādes, bet Popes dabas koncertzāle aizauga ar zāli, ietīta siltā pērno lapu villainē. Tās elpa kļuva pavisam nemanāma. Varbūt tā nemaz negribēja eiromontu, bet paša latvieša īstumu un sīkstumu? Varbūt gribēja atdzimt līdz ar tautu, ceļoties no pelniem?

Estrāde rāmi elpoja un gaidīja. Līdz kalns, sajutis laiku un telpu, ievīlka dziļu elpu. Un ļaudis atcerējās, ka latviešu tauta pa īstam mostas ar dziesmu un ka dziesminieks ir tas, kurš iekustina atdzimšanu. Dziesminieki, kalna un popiņu uzrunāti, lēma kāpt kalnā jau šovasar. Un tie ir kalna draugi no tuviņas un tālienes, kas nāk kopā talkās un rada vietu, kur dziesmai skanēt, ugunskuriem kurties un latviešu dvē-

selēm rasiņāties un ziedēt. Šis nav pasākums tikai popiņiem, šis nav pasākums tikai kurzemniekiem. Šis ir pasākums latviešiem visā plašajā pasaulē. Augusta pilnmēness naktī. Popes pilskalnā. 🌿

POPES KALNĀ

Simtgadīgo liepu zari
noglāsta galvu
ar vibrāciju iedarbina matu antenas.
Smadzenēs uzplaiksnījums.
Īssavienojuma enerģija
izskrien cauri un
kāju pirkstu galos
saslēdzas ar ozolu saknēm.
No Visuma spēka
notrīc ozolzīles.
Kurmji paliek alās.
Saule ceļas pāri eglēm.
Vibotnes tiecas pret gaismu.
Sūnas sargā ziemeļus.

Saknes raida debesis.
Debesis ir tuvu.
Kalns ir augsts.
Pēdas paliek
uz zemes –
caur zariem, saknēm
un kalnu
caur sirdi ar debesīm sarunājas.

... šī vieta tagad ir manas mājas.

Dace Vašuka

Īsā skaidrojošā DZIESMINIEKU vārdnīca

ĢĪČA – ĢITĀRA

AKUSTENE – AKUSTISKĀ ĢITĀRA

BANTE – ĢITĀRAS SIKSNA

ĶŪNERIS – ĢITĀRAS SKAŅOTĀJS

NOŠTIMMĒT (AR PLATO Ē) –
UZSKAŅOT ĢITĀRAI STĪGAS

RĪTA ŠAUSMA – SKUMJAIS
ŠĶIRŠANĀS BRĪDIS NO RĪTA PĒC
LABI NODZIEDĀTAS NAKTS

DZIEDĀT LĪDZ RĪTA ŠAUSMAI
– DZIEDĀT UN BŪT KOPĀ NO
VAKARA LĪDZ NĀKAMAJAM
RĪTAM

Lielākā daļa dziesminieku parasti savas dziesmas notis nepieraksta.

„Tev kāda note ar’ ir? Kam man note, es dziedu atsalaidis!” (Austras Pumpures sakāmais, kuru viņa noklausījusi Rucavā.)

Dziesminieks savu dziesmu ikreiz dzied mazliet citādi. Reizēm ātrāk, nākamreiz – lēnāk. Dažkārt skaļi un dažkārt to pašu dziesmu – pavisam klusi. Un tādējādi, ierakstot savu dziesmu skaņu ierakstu studijā, sagādā ne vienu vien izaicinājumu skaņu ierakstu veicējam. Ir tāds skaņu ierakstu režisoru joks. „Lai ierakstītu jebkuru dziesmu – mēs lietojam metronomu, lai nodrošinātu vienādu dziesmas ritmu un ātrumu. Ja dziesminieks atsakās to izmantot – jūkam prātā mēs. Ja piekrīt izmantot – jūk prātā dziesminieks.”

DZIESMINIEKU

VĀRTI

KURZEMĒ

Dziesminiek, ja KALNS ir uzrunājis arī tevi, piesakies līdz 1. jūlijam, rakstot savu vārdu, uzvārdu, kontaktus un īsu radošo aprakstu uz e-pastu: inese@austrasbiedriba.lv vai zvanot pa tālruni 26131435.

Gaidīts ir ikviens, kurš vēlas pievienoties notikumam. Katram atradīsies laiks un vieta, kurā viņš varēs izpausties vislabāk, ērtāk, brīvāk un patiesāk – lielkoncertā estrādē, pie ugunskuriem vai akustiskajos koncertos vecajā pilskalnā. Aicinām ne tikai pieteikties, bet arī ieteikt sev zināmos latviešu dziesminiekus gan no Kurzemes, gan citiem Latvijas reģioniem un vērt VĀRTUS kopā!

Plašāka informācija par notikumu rodama šeit: www.facebook.com/dziesminiekuVARTI

Pope sauc

Ilze Meiere

Tā jau tas notiek. Ik pa laikam kāds mūs sauc. Un tad naktīs nenāk miegs – neatkarīgi no mēness bumbas stāvokļa un zvaigžņu rakstiem debesīs.

“Labrīt, Maija! Šonakt bija negulīgs agrais rīts. Lūk, kas atnāca. Mēs ar Daci abas – un vēl citi vietējie ļauži – darbojamies ap Ventspils novada augstāko vietu – Popi un Popes pilskalnu. Padomju laikā bija turīgs kolhozs, laba vietējā pamatskola, kas ierīkota muižas ēkā, bija burvīga estrāde – ieplakā un ar lielisku akustiku... šajos gados viss aizaudzis, bet lēnām mostas kalns. Izskatās, ka tagad ir laiks, jo sāk viss raisīties, plūsma veidojas. TĀTAD. Mans jautājums un piedāvājums ir sekojošs – uzradīt šī gada augusta izskaņā dziesminieku tikšanos Popē. Ja idejiski Tev patīk, tad aicinām ciemos. Uz Popi.”

Septiņpadsmit rindiņas teksta un Maijas atbilde: “Opā! Wow! Tu pat (ne)nojaut, ko tikko izdarīji. Es Tev piezvanīšu ap 12. Labi!”

Pieredze liecina, ka cilvēkus interesē aizkadri - īstā dzīve. Nevis oficiāla ielūguma kartīte: “Ielūdzam Tevi un dzimšanas dienas svinībām, būs viena torte un 17 svecītes!”

Nu, tad, lūk! Stāsts aizsākās 2015. gada 17. jūnijā – Kristīnei Austerei, kas saujiņu sava mūža gadu bija pavadījusi Ventspilī, svinot Liepāju uz Liepājas jumta ar Liepājas torņiem un Liepājas kastanžiediem fonā, – liepājniecei Maijai Kalniņai un pašai Kristīnei dziedot: “...dziesmu no šalkām mēs paņemsim, ai-jai-jā, ai-jai-jā, paņemsim, – saulei un mīlai to dāvāsim... skaistākie sapņi mums ciemos nāks...”

Interesanta ir šī laikmeta iezīme – visu filmēt, fotogrāfēt... un ievietot Facebook. Tāda kā pāreja no laika, kad pastkarte ceļoja līdz adresātam veselu nedēļu, uz telepātisku saziņu – informācijas apmaiņu gaismas ātrumā. Lai nu kā, bet Maija nonāca manā FB ziņu lentā...

Atgriezīsimies pie Popes. 2016. gada 2. marta vakars Popes mežā pie Rindas upes nolaidās pāri siltu kartupeļu blodai un ceptām buķēm. Jo – ko tad četrām latviešu... meitām vairāk vajag?! Mazliet saules, bezgalīgu zvaigžņu jumu un laimi, kas dzimst no fira vēja.

Pope sauc! Ielūdzam Tevi uz VĀRTU dzimšanas dienas svinībām 2016. gada 18.-19. augustā, būs 17 tortes un viena svecīte! 🌿

Kad vieta satiek dziesminieku, veras *vārti*

Maija Kalniņa

Kad ziema teju visu savu darāmo bija šepadarījusi un gatavojās laika stafetes kociņu nodot pavasarim, Kurzemes ziemeļrietumu krastā, brīnumskaistā vietā – Popē – satikās spīšanas. Ne nakts aizsegā, ne slepus no ļaudīm, ne kā īpaši atšķirdamās no tiem. Kā vienkāršas meitas no skata, brienamzābakiem kājās, tās devās pastaigā pa Popes alejām, ceļiem, takām un taciņām. Vienubrīd ceļa taka pārtapa senā pilskalnā. Aplūsa spīšanu valodas, piesēda tās uz sensenā kalna. Viņas klausījās.

Varbūt tas bija kalns, kurš čukstēja, varbūt – koku zari stāstīja, vai arī tālumā jaušamā Baltijas jūra dūņoja. Varbūt runāja laiks, kurš cauri gadusimteniem tecēja šai vietā, bet spīšanas visas kā viena – dzirdēja. Tās sadzirdēja Popes lūgumu un aicinājumu. Dziediet! Skaniet! Gavilējiet! Šai vietā. Spīšanas nu cēlās kājās un pavisam stipri zināja. Ka tā arī būs.

18. un 19. augustā pirmo reizi vērsies dziesminieku VĀRTI Kurzemē. Popes pilskalnā. Popes estrādē. Popes dabas koncertzālēs.

Tas notiks laikā, kad Kurzemes māsa Vidzeme būs piedzīvojuši savu mistēriju, dižnotikumu – septīto dziesminieku saietu Jaunpiebalgas “Lielkrūzēs”. Kad turienes dziesmu ugunsgrāvis – savus vārtus dziesmai un dzejai vērš Pope. Un dziesminieki, dzejnieki un visi citi ļaudis tiks aicināti savas ceļa zīmes pagriezt Popes virzienā. Lai ļautos un atļautos caur dziesmu, caur dzeju satikties ar dabu, ar laiku, ar sevi un vienam ar otru.

Kāpēc man tas ir svarīgi? Sadzirdēt, atsaukties, veidot šādu notikumu? Kāpēc man ir svarīgi aicināt arī Tevi būt daļai no tā?

Jo es zinu, kāds esības prieks un kāds dzīvotspēks ir tajos procesos, kad ļaujamies un atļaujamies būt tie, kas esam. Viena no man būtiskām valodām ir dziesma. Tā, ko dziedu es pati, un tā, kuru dzirdu citos ska-

nam. Tā, kura radīta tūkstošiem gadu pirms mums, un tā, kura dzimst šodien. Arī tā, kura pasaulē ieradīsies rīt. Katra savā laikā dzimušas, tās, atnākušas šē, top pārtaicīgas. Laiku un mūs pašus atspoguļojošas un tomēr – pāri laikiem un arī pāri mums esošas. Tādējādi izskaidrojama tā vārdiem neapaprakstamā, trauklā un reizē varenā sajūta, kuru dziedot piedzīvojam. Tā ir kāda pilnīga un mums katram pieejama dzīvesziņa, kuru veidojam mēs paši un kura veido mūs. Tādējādi mēs varam apjaust, kāpēc tieši dziesma laiku laikos ir bijusi tā, kas kustina un iekustina gan ļoti personiskus, gan varenus un pasaulīgus procesus. Dziesmā rodams visas cilvēka dzīvē esošās krāsas. No ikdienības rituma līdz pārpasaulīgiem ritmiem. Visas sajūtas un emocijas, kuras vien varam iedomāties. Dziļi personiskas un globālas. Ne vienu reizi vien mūsu zemē tieši dziesma ir bijusi tā, kas devusi vajadzīgo spēku un gudrību savu brīvību, savu esības prieku, jēdzību un savu būšanu apjaust.

Tāpēc es priecājos, un tāpēc man ir svarīgi. Sadzirdēt un atsaukties. Skaistas Latvijas vietas – Popes – aicinājumam. Satikties tajā kopā ar dažādiem ļaudīm, ar Latvijas dziesminiekiem un dzejniekiem. Skanēt Popes dabā, pilskalnā, estrādē, alejās, mežos un plāvās. Un sadzirdēt Popi līdzī skanam.

Gaidīsim arī Tevi. Iezīmē savās vasaras ceļazīmēs augusta pilnmēness nakti. 18. un 19. augusts. Virziens – Latvijas ziemeļrietumi. Netālu no Ventspils. Pope. Dziesminieku VĀRTI Kurzemē.

Laimīga kā sarkanais āboliņš.
Kā raspodiņš rasotā plāvā.
Es velku sešas stīgas savā karogā.
Un dziedu.
Es nevaru nedziedāt.
Es esmu.
Jo es nevaru nebūt. 🌿

Sirdsjo, kaut kas ir

Dace Vašuka

Pope ir kalns. Pope ir kalns un estrāde. Pope ir kalns un muiža. Pope ir kalns un alejas. Kalns. Pope ir vieta, kur kalnā kāpt. Pēc peldes globāli komerciālo vilinājumu jūrā, uzkāpt kalnā un īstam pašam atkal tapt. Tā bija un tā atkal būs. Kāpēc? Sirdsjo. Tāpēc!

“Pamatojuma saiklis “sirdsjo”. Es te palikšu sirdsjo. Pat nav jāsaka: es te palikšu, sirdsjo man te jāpaliek. Pietiek ar vienu sirdsjo palīgteikuma vietā. Es te palikšu, sirdsjo. Es to darīšu, sirdsjo. Es to drīkstu – sirdsjo. Mums vajag turēties. Mums vajag sirdsturēties. Mums vajag sirdsturēties kopā. SIRDJSJO.”

Tā savulaik Ziedonis epifānijā uzrakstīja. Uzrakstīja, sirdsjo. Viņš, Kurzemīti kājām izstaigādams, arī Popes kalnā kāpa. Uzkāpa un sastapa veci, kurš mājā pie estrādes dzīvoja. Tas bija maijā. Māja pie estrādes zilos ceriņos esot peldējusi. Un vecais teicis – laužiet ceriņus, laužiet –, apmulsinādams dzejnieku ar tādu devību un vēlību, jo netrūka jau ballētāju un estrādes apmeklētāju, kas no tuvākas un tālākas apkārtnes uz Popes kalnu brauca, zilās, smaržīgās kupenas uz mājām līdz aizvest kāroja un arī ābolus no veča bagātīgā dārza. Jā, bija tādi laiki Popē, kad estrāde un kalns skanēja, kad ļaudis uz ballēm un koncertiem sabrauca ne vien no novada, bet no visas Latvijas.

Mana bērnība un skolas gaitas pagāja Popes kaimiņu pagastā – Ugālē, bet pirmās atmiņas par Popi ir kalns. Kalnā kāpšana. Pa Popes zaļo aleju uz muižu. Pirmo reizi gan tas bija gājiens pie zobārsta, ne visai patīkams. Bet zobārsts bija novadā labākais. Strādāja vecajā muižas mājā. Arī tādēļ Popē savulaik daudzi pa aleju no autobusa pieturas augšā kalnā kāpa. Nākamais kāpiens bija uz koncertu. Toreiz tas bija “Credo” Popes esrādē. Bet pēc daudziem gadiem jau ik dienas kāpu kalnā – rudenī, ziemā, vasarā un pavasarī, šūpuļdziesmas dziedādama un savas saknes Popes kalnā dēstīdama. Ieauga, sirdsjo. Sirdsjo, arī tādēļ, ka esmu latviete. Sirdsjo, manī rit kuršu asinis. Sirdsjo, kalnā runā senču balss. Tajā ieklausoties, pēc peldes globālisma jūrā atkal pati varu tapt.

Un bija laiks, kad sāpēja. Sāpēja, skatoties, kā kalns aizaug, kā vientuļi klusē koki.

Bet tik daudz tie stāstīja, kad kāds pie koki ciemos gāja. Es nojaušu, ka gāja daudzi. Gāja pa vienam, gāja mazos bariņos un mazliet lielākos. Un katrs pie sevis klusi domāja to pašu, ko es. Cik žēl, jo te taču KAUT KAS ir!

Šķendējās par to, ka estrāde brūk un alkšņi neļauj liepām elpot. Arī vecis, kurš ābolus dāvāja un ceriņu paklāju maijā izklāja, vairs nesagaidīja kalnā. Taču suņi tajās mājās ir aizvien. Varbūt pat tā paša veča suņa mazdēlu mazdēli. Tie vienmēr ļauj gar sētas stūri uz veco pilskalnu iet. Netraucē, ceļu griež.

Varbūt tā bija iecerēts Visuma plānā un klusuma gadi nav nejaušība vai nolaidība. Varbūt, ka vajadzēja šos gadus Popes kalnā. Cilvēks jau no citu puniem nemācās. No saviem mācās un tūkstošgadu laikā nav mainījis paradumu to, kas dārgs, bet vienmēr blakus bijis, novērtēt tad, kad ir draudi to pazaudēt. Varbūt tā ir ar Popes kalnu. Kalns jau nekur nepazudis, bet iespēja tā spēku iekustināt ar dziesmām, dejām un to enerģiju, ko var radīt tikai ļaužu kopiena, kopā ejot, darot un kopā domas domājot. To gan var pazaudēt. Bet tā nenotiks. Popes talkā estrādē kopā sanāca daudzi, aplicinot, ka popiņi to nepieļaus.

Kalns atkal skanēs. Un tas nav atkarīgs ne no Eiropas fondiem, ne domes lēmumiem par betonu un ķieģeļiem. Tas atkarīgs no pašiem. Skanēt var arī bez glances un eiroremonta. Vajag vien ķerties klāt un darīt, sirdsjo.

“Un nav jau svarīgi, vai viņu apkārtne uzskata par dīvaini, vai ne. Svarīgi ir šī viena līnija cilvēkā. To laikam var saukt par pašas zemes devīgumu – tieši, bez starpnieka,” tā Ziedonis par veci, kurš Popes kalnā zilo ceriņu paklājā dzīvoja. Un tā mēs katrs par sevi.

Katrs, kurš Popes kalnā pie estrādes talkoja un vēl talkos. Var, protams, likties dīvains šāds bezkomerciālisma entuziasms bez ekonomiski pamatotas perspektīvas nākotnē. Taču ir aizvien cilvēki, kuri dara, sirdsjo. Kopienā ir spēks, un arī kopienas var veidoties bez ģeogrāfiskas, dzimtas, tautības un citas piederības. Vienkārši, sirdsjo. Sirdsjo, Popes kalnā KAUT KAS ir. 🌱

Par dziesminieku kustību šodien

Inese Sērdiene

Šobrīd Latvijas dziesminieku kustībā notiek liela rosība, un es to redzu kā likumsakarību. Ir ieguldīts darbs gan no dziesminieku, gan no pasākumu rīkotāju puses. Tā ir ķēde: laikmets rada dziesmas – dziesminieki pieraksta – pasākumu rīkotāji aicina dalīties radītajā. Turklāt arī pasākumu rīkotāju darbs lēnām kļūst daudz apzinātāks un vērtīgāks, pieredzes bagātāks. Visi aug kopā.

Kad pirms pāris gadiem viesojos starptautiskajā dziesminieku festivālā “Tai aš” Lietuvā, tā vadītājs Jozas Žitkauskas uz manu apbrīnas pilno vērtējumu par to, kā norit dziesminieku pasākumi Lietuvā, man atbildēja, ka tas ir 10 gadu mērķtiecīga darba rezultāts. Es nesalīdzināšu un to arī īsti nevajadzētu darīt, jo katrā valstī dziesminieku tradīcija attīstās citādi, bet šis teikums ir palicis manā atmiņā. Un tagad, redzot, kā mums ir gājis pēdējos desmit gadus, man ir patīkami apzināties, ka mēs attīstāmies. Reizēm *per aspera ad astra*, bet panākumi ir viennozīmīgi.

Mūsu apziņā ir sperts liels solis mirklī, kad notika pirmais Latvijas dziesminieku saiets “Lielkrūzēs”. Šobrīd reizēm pārņem doma, kā bija pirms saieta un vai vispār bija? Bija. No nekā jau nekas nerodas. Bija folkmuzikas festivāls “Kurzemes mēģeniņā” Tukumā, bija un ir “Bardu rudens” Rīgā, folkkoncerts BILDĒS, Austrasdienas Liepājā un Rīgā, lielāki un mazāki autorkoncerti un kopā sanāksanas. Bet, jāsaka, tik liela satikšanās kā dziesminieku saietā “Lielkrūzēs” pēdējoreiz bijusi tikai Jura Vilcāna rīkotajos folkfestiālos, tādēļ arī saiets visiem kļuvis tik dārgs un tuvs. Tas ir laiks un tā ir vieta, kur kopā nākt un atrast, sajūst savējos.

Šobrīd, kad aizvadīti jau seši dziesminieku saieti un top septītais, gaisā virmo neizbēgamā sajūta: esam it kā sasnieguši cerēto, mums ir kopā nāksanas punkts, laiks un vieta, bet ko tālāk? Skaidrs, ka šo gadu laikā esam vairāk apzinājušies viens otru, vairāk sapratuši, kas mēs esam kopējā ainā. Patīkams prieks, ka vairāki dziesminieki ir atraduši sev mājas, dvēseles mājas, un vairs nejūtas tik vientuļi savā nosacītajā savādībā. Prieks un gandarījums, ka satikšanās rada atkal jaunas dziesmas, dziesminieks atrod dziesminieku un atrod savu dzejnieku, paceļ īsto grāmatu un atver īstās lappuses. Un tikai pašsaprotami, ka gan dalībniekiem, gan rīkotājiem rodas idejas, ko un kā vēl varētu darīt, ko attīstīt, ko veidot vēl un ap, un par. Iespējams, ka arī sociālo tīklu bums un relatīvā realitāte mums ļauj domāt un noticēt, ka nu gan notiek uz pilnu klapi – notiek dziesminieku autorkoncerti vienā, otrā

un trešā kafejnīcā, koncertzālē, izdodam diskus, piedalāmies tur un te. Rosība ir labu labā. Iespējams, ka tā ir bijusi līdzīgos apmēros arī pirms desmit gadiem un pirms sociālo tīklu ēras. Galu galā jebkurā gadījumā ir brīnīšķīgi tas, kas notiek, jo notiek.

Šķiet, jābūt futūristam vai gaišreģim, lai nojaustu, kurp mūs ved šī rosība. Skaidrs aicinājums dziesminiekiem būt ir nācis no Ventpils tuvumā esošā Popes pilskalna. Dzirdētas baumas arī par to, ka Kaspars Dimīters vēlētos attīstīt starptautisku dziesminieku sanāksanas ideju Rīgā. Pilnā sparā rit arī septītā dziesminieku saieta veidošana. Joprojām notiek arī dziesmu vakari Latvijas 1. rokkafejnīcā, tāpat kā notiek koncerti Liepājā, Rēzeknē, Siguldā, Salaspilī, Jelgavā, Saldū un citviet visā Latvijā. Kā mēs aptversim visu notiekošo un vai tas mums jāaptver, vai tajā vienkārši jāplūst? Vai ar laiku veidosim reģionālos dziesminieku saietus? Manuprāt, ja būs uzņēmīgi rīkotāji, tad būs arī reģionālie svētki. Un to arī novēlu. Lai dziesminieki iet pie klausītāja, ne tikai klausītājs pie dziesminieka. Vai ar laiku dziesminieku kustību un notikumus koordinēs mērķtiecīgi? Domāju, tikai daļēji. Mēs drīzāk palīdzēsim tam visam notikt, jo neviens te nav tiesīgs korigēt un koordinēt pēc sava ego. Mēs varam upei zīmēt gultni, bet daba, vienāla, būs gudrāka, tā zinās, kā un kur upei plūst. Pasākuma rīkotājs var domāt, ko un kā dziesminiekam būtu labi nodziedāt, bet viņš uzkāpj uz skatuves un dzied pilnīgi ko citu, jo viņam bija tāda sajūta, ka vajag tieši tā. Un vajag. Pasākumus rada dziesminieki, nevis rīkotāji. Viņu burvībai mēs ļaujamies, un tā ir tā, kas savaldzina, liek apstāties un domāt.

Mana personīgā vīzija par dziesminieku kustības attīstību ir saistīta ar dziesminieku regulāru apzināšanu, dokumentēšanu audio, video ierakstos un dziesmu notīs. Tā ir milzīga datu bāzes izveide, kas būtu nepieciešama. Un, lai tā būtu plaši pieejama, vajadzīga arī visaptveroša mājaslapa. Un tad manā uztverē mēs būtu iesākuši ko vērtīgu. Tad, kad patiešām būsime apzinājušies, kādas bagātības Latvijā ir mūsu cilvēkos, tad, lūk, tie vārti būtu vaļā pasākumiem, sadarbībām lielākos un mazākos notikumos. Šobrīd mēs joprojām tikai nojaušam, ka ir, ir mums dziesminieki. Mēs redzam savos dziesminieku sarakstos, ka vārdi un uzvārdi katru gadu nāk klāt. Bet vai pietiek mums laika to visu pētīt, dokumentēt un patiešām apzināt? Puskoka lēcējiem būt ir viegli. Dzijumā iet vienmēr pietrūkst laika. Manuprāt, tas ir būtiskākais, par ko mums vajadzētu domāt. Un domāt visiem kopā. 🌱

Foto: no personīgā arhīva

SAVEDĒJA. DZIESMAS DEĶA AUDĒJA. SAVĒJĀ.

Dace Vašuka

INESE SĒRDIENE – šodien austrasbērns, meitene ar ģitāru, kura prot savest kopā dziesminieku ar klausītāju tā, lai tie sarunājas un papildinās viens no otra. Taču pēc gadiem kāds stāstīs stāstu arī par Inesi – meiteni ar Liepājas vēju matos –, kura uzdrošinās brist Dainu tēva iemīto taku un sākusī apkopot mūsdienu tautas dziesmu un dziesminieku vārdus. Inese nemīl par sevi daudz runāt, bet, kad runā, tad runā dziļi, tādēļ es saku paldies par iespēju satīkties un dalos vienā no mūsu sarunām.

– *Kā un kad sāki draudzēties ar dziesmu un ģitāru?*

– Draudzēšanās ar ģitāru un dziesminiekiem sākās vienlaicīgi. Tas bija, šķiet, 2002. gada janvāris, kad pirmoreiz atvēru durvis uz Austras Pumpures vadītajiem mēģinājumiem austrasbērniem. Atceros bailīgi pabāzu galvu durvju spraugā un, negribot visu klātbūtnē skaļi teikt, ka vēlos spēlēt, bet neko nemāku un arī ģitāras man nav, aicināju Austru iznākt ārā uz mazu sarunu. Uz ko, protams, Austrā gandrīz skarbi atbildēja: nāc tik iekšā, te visi savējie! Un tā nu es ienācu un paliku, jo atradu savējos. Tā gada vasarā Austrā rīkoja tolaik ikgadējo ģitāristu nometni austrasbērniem Skatrē. Tur arī viss sākās pa īstam – ar dziedāšanu līdz rīta šausmai. Man atklājās paralēlā mūzikas, cilvēku un sajūtu pasaule. Tā bija cita garša, kas nelīdzinās nekam, ko ikdienā ēd visi. Ar laiku nāca apziņa, cik neizsmējami dziļa un plaša ir šī pasaule. Tajā ir ko mācīties, dziedāt, klausīties, pētīt, apzināt, veidot, radīt. Un brīdī, kad redzēju, kā tuvi draugi, dziesminieki, pārtrauc dziedāt savas dziesmas, jo beidzas kāds noteikts dzīves posms un dziesmas vienkārši aiziet vai, kas traģiskāk, aiziet paši dziesminieki un dziesmas līdz ar viņiem, tad rodas izsaukuma zīme: vajag ko darīt, dokumentēt, ierakstīt, publiskot.

– *No kautrīgas durvju vērējas esi kļuvusi par Austras labo roku.*

– Jā, sāku palīdzēt sasaukt austrasbērņus uz koncertiem. Tā arī pamazām apguvu organizēšanas prasmes un darbu ar māksliniekiem, un tad jau arī vidusskolā likumsakarīgi šķita rakstīt zinātniski pētniecisko darbu par brāļiem Kalniņiem, Imantu un Viku, jo ar Austru dziedājām koncertprogrammu ar ImKas dziesmām un Vika vārdiem. Turpmāk vairākkārtīgi ciemojos Dikļos pie Vika, un Viks savukārt Liepājā mūsu koncertos.

– *Ievelkoša pasaule, vai ne?*

– Jā, tādēļ arī vēlāk, studiju laikā, lai arī studēju franču valodu, akadēmiskos darbus rakstīju par dziesminieku tradīciju Latvijā un pasaulē. Man tas tika atļauts, un noslēgumā no recenzenta saņēmu uzslavu, ka kāds pēta arī šādu marginālu mūzikas nozari. Viņš novēlēja labu veiksmi tālākajā pētniecībā. Jāat-

zīst, ka akadēmiskajai videi milzīga interese par dziesminiekiem īsti nekad nav bijusi, jo dziesminieki nav tie diplomētākie un muzikāli izglītotākie ļaudis. Taču tas ir cits stāsts.

– *Kāds ir tavs tālākais dziesminieku stāsts?*

– Viss dzīvē sakārtojās tā, ka pēc akadēmijas absolvēšanas varēju nodarboties ar dziesmu vakaru rīkošanu Rīgā, kas bija un joprojām ir regulāras kopā sanākšanas dziesminiekiem. Jau studiju laikā biju iesaistījies starptautiskā folk mūzikas festivāla “Bardu rudens” rīkošanā, kā arī Austras biedrībā, savukārt 2010. gadā arī pirmoreiz notiekošā dziesminieku saietā veidošanā dabas saimniecībā “Lielkrūzes”, Jaunpiebalgas novadā. Tā tas sākās. Tā attīstījās. Kurp vedīs, to laiks un sajūtas rādīs.

– *Kad mācījies augstskolā, manā grupā bija meitene no Liepājas – Evita, kura arī bija austrasbērns. Viņa atšķīrās ar domnējošu gaišumu, nesamākslotību. Satieku tevi un redzu to pašu. Nopietni! Kas vieno dziesminiekus – austrasbērņus?*

– Kā Austrā bieži saka: austrasbērns – tas ir pasaules uzskats. Tas ir no Austras dabiski aizgūtais dzīves vieglums, gaišais skatījums uz notiekošo un uz dažādību cilvēkos, tā ir dzīves filozofija, latvieša paša spēks un tā apzināšanās. No Austras mācāties arī atbildību par dziesmā izteikto

vārdu, par domu spēku un to, ko ar to veidojam. Austrā jauniešu apziņā iesēj arī latviešu tautasdziesmas spēku. Viņa to dara tik viegli un pašsaprotami, vienkārši ļaujot to saskatīt un sajūst, izdziedot kopā. Mēģinājumos Austrā daudz stāsta ne tikai par dziesmu saturu un jēgu, bet arī par dažādiem notikumiem un koncertiem. Austrā iepazīstināja mani gan ar dziesminieku radītajām dziesmām, gan ar dziesminiekiem pašiem. Iemācīja klausīties un dzirdēt dziesmu vārdus, dzeju. Esmu bezgala pateicīga par Austru savā dzīvē. Austrasbērni reizēm ir arī mans patvērumš, un dziesma ir vieta, kur eju meklēt savas atbildes.

– *Vai ir kāda dziesma, kas tev jau kopš bērnības dangojas galvā, ar kuru kopā esi izaugusi?*

– Tā kā esmu augusi fizmatu ģimenē, tad nevarētu teikt, ka man bijusi izteikti muzikāla bērnība. Vectēvs gan agrāk spēlēja akordeonu, droši vien arī tāpēc mums mājās viena no retajām mūzikas grāmatām

bija “Latvju dziesmas tēvijai”. Tad nu uz mazajām elektriskajām klavierītēm mācījos un dziedāju “Es dziedāšu par tevi, tēvu zeme” un “Staburadze”. Lai cik tas savādi nebūtu, tās ir dziesmas ar manas bērnības sajūtu. Vēl bija arī “Čikāgas piecišs” kasete, kuru klausījos uz riņķi vien. “Es zinu, ka mēs vēlreiz satiksimies” reizēm dažādos privātos pētkoncertos trijos naktī dziedam vēl aizvien.

– *Un šobrīd tu kā savulaik Barontēvs veido mūsdienu tautas dziesmu skapi?*

– Ar smaidu atbildu, ka nevelku sevī paralēles ar Dainu tēvu. Kad redzēju, ka mans darbs no plāniem kļūst par realitāti, tad būšu cienīga saukties par dziesminieku pētnieci. Šobrīd viss esošais joprojām ir tikai ceļš uz jeb arī augsnes sagatavošana nopietnam pētījumam.

– *Ja tev būtu jādefinē, kas ir dziesminieks, ko tu teiktu?*

– Dziesminieks ir dziesmas pirmavots. Neatkarīgs no mūzikas žanriem, rāmjos neieliekams savrupnieks, personība un vēstnesis. Skan tikai viņa balss, pavadošais mūzikas instruments un stāsts. Profesionāli mūziķi, autodidakti un nosacīti amatieri šajā izpausmē satiekas citā kvalitātes izpratnē. Nereti pašmācības ceļā apgūtā ģitāras, kokles vai klavierspēle labi kalpo dziesmu stāsta un tiešāki sajūtu radīšanai. Cik atšķirīgi un īpaši cilvēki, tik viņu dziesmas un stāsti tajās. Skaļi un pieklusināti, dumpinieki un miera nesēji. Paši gan savu dziesmu melodiju, gan vārdu autori vai arī tādi, kuru rokās skanēt sāk tiem tuvu dzejnieku teksti. Dziesminieks rada mūsdienu folkloru. Būtiskākais dziesminieku mūzikā ir dziesmu saturs un tajā ietvertais vēstījums. Dziesminieku radītā mūzika nav komerciāla jeb, pareizāk sakot, tā netiek radīta ar mērķi nopelnīt. Dziesminieks ir cilvēks, pie kura, neatkarīgi no viņa muzikālajām dotībām,

Skanīga vasara kafejnīcā “Kursas putni” dārzā Liepājā.

Dvēseļu radnieces. Draudzenes. Inese Sērdiene un Maija Kalniņa Vislatvijas dziesminieku saietā.

Dziedam līdz rīta šausmai. Līdz skumjajam šķiršanās brīdim pēc nodziedātas nakts.

Mirkli, tu esi skaists!

Foto: Maija Kalniņa

izglītības vai profesijas, atnāk dziesmas. Dzesminieki nereti sauc sevi par starpniekiem, par tiem, kuri sadzird melodijas jeb nolasa informāciju no kāda dievišķā lauka un nodod tās klausītājiem. Dzesminieks nav pārcilvēks, viņa uztvere vienkārši ir vairāk atvērta garīgajam. Viņš ir jūtīgāks un tāds, kurš vairāk ieklausās sevī, dabā un dievišķajā.

– *Un latviešu dziesminieks, vai ir kāda dziesmu gēnu kombinācija, kas to atšķir no citas zemes pārstāvja?*

– Latviešu dziesminieks, sākot ar leģendāro Austru Pumpuri, kāpj pāri visiem rāmjiem un neieklaujas nevienā – ne Francijas trubadūru, ne Amerikas folkmuziķu vai *singer-songwriter*, ne Krievijas bardu definīcijā, tāpēc uzskatu, ka dziesminieks ir cieši saistīts ar savu nacionālo piederību, jo katrā tautā dziesminieku tradīcija ir attīstījusies citādi. Katrai valstij ir sava vēsture, savi kaimiņi, sava situācija un savs aktuālais stāsts dziesminieku radītājās dziesmās. Latviešu dziesminieks ir mainījies līdz ar laikmetiem. Ja Atmosfēras laikā dziesminieks viennozīmīgi bija Latvijas neatkarības idejas vēstnesis, tad šobrīd dziesminieku stāsti ir tikpat daudznozīmīgi kā šis laikmets. Cik personību, tik dziesminieku un tik atšķirīgu stāstu – tā jau ir tā burvība. **Kāds kopj sociālpolitiskās tēmas, kāds meklē komercijā pazudušo brīvības ideju, kāds cīnās, kāds nes mieru, kāds dzied bērniem, kāds sludina kristīgās vērtības, kāds dziesmu čukst, kāds izkriedz sāpi, kāds rāmi stāsta.** Taču, lai cik banāli tas neizklausītos, manuprāt, visiem latviešu dziesminiekiem vienojošais ir mīlestības tēma. Tā ir mīlestība attiecībās ar līdzcilvēkiem, un latviešu dziesminiekiem tā ir savas zemes mīlestība.

– *Mani ļoti saista dziesminieka saruna ar klausītāju, kad esenciālas un eksistenciālas pārdomas mijas ar dziesmu, kas dara tās vēstījumu īpaši spēcīgu. Tas ir dialogs ar dziesminieka runu un dziesmu no vienas pušes un atbildi un sarunu bez vārdiem no klausītājiem. Vai piekrīti?*

– Tas atkarīgs no dziesminieka personības harismas, kā arī no klausītāja – cik viņš ieinteresēts ieklausīties. Ir dziesminieki, kuriem atliek ienākt telpā, un telpa šķiet piepildīta un katrs sekojošais vārds ir pērle, katra dziesma – apstiprinājums. Bet ir arī ikdienā pavisam nemanāmi klusie ūdeņi ar brīnumainu iekšējo pasauli, dziesmām un stāstiem, bet šie dziesminieki visbiežāk ļoti nelabprāt uzstājas plašai auditorijai vai arī grib, bet neuzdrošinās to darīt. Vispilnīgāk viņi atklājas vidē, kur jūtas droši, esot starp savējiem. Tad viņi pauz izcilu vēstījumu un atklājas viņu bagātā iekšējā pasaule, un klaus-

Austrasdienas Rīgā.

sītāji ir sajūsmā. Katrā ziņā, ja klausītājs ir atvērts, arī dziesminieks būs atvērts, un dialogs izdosies necerēti dziļš un spēcīgs.

– *Vai dziesminieks ir vairāk tuvplāna mākslinieks?*

– Iedomājos Ievu Akurateri dziedam Mežaparka estrādē un saku nē, dziesminieks var dziedāt gan tūkstošiem, gan mazai saujai klausītāju. Viss atkarīgs no situācijas, no vēstījuma. Un tomēr, šķiet, ka visvairāk atklājam dziesminieku sev un dziesminieks visvairāk atklājas mums tad, kad esam tuvplānā, mazos akustiskos koncertos bez

mikrofonu šķērļu joslām. Tad, kad iespējams uzdot jautājumus un veidot dzīvu dialogu. Tas uzrunā personīgāk, skar dziļāk un atklāj dziesminieka stāstu skaidrāk un patiesāk.

– *Kādas ir tās dziesmas, kuras uzrunā Inesi?*

– Mani uzrunā tās dziesmas, kurās viss nav pateikts līdz galam, bet ir labi nojaušams, tomēr katram dziļi savs. Ticu, ka dziesmas tāpat kā dzīvē sastaptie cilvēki neatnāk nejauši, bet īstajā vietā un laikā. Tā arī mani laiku pa laikam kāda dziesma uzrunā tik ļoti, ka varu to klausīties neskaitāmas reizes, līdz bieži vien neapzināti atklāt to, ko tā nes tieši man.

Inese Sērdiene: "Pagājušā gada septembrī mēs abas ar Austru devāmies kruizā uz Stokholmu kopā ar bērnu folkloras kopu "Kocis". Viņi filmēja videoklipu, lai piedalītos "Kāruma" konkursā. Otrajā kārtā viņiem bija uzdevums nofilmēties kopā ar kādu personību, kura viņus iedvesmo. Un "Kocis" saprata – tā ir Austru Pumpure! Viņi uzaicināja Austru piedalīties videoklipā, savukārt Austru kaut kādā nejaušības kārtā iesaistīja tajā visā arī mani, un rezultātā, kad "Kocis" uzvarēja konkursā, mēs ar Austru līdz ar viņiem devāmies kruizā uz Stokholmu. Tas bija necerēti skaists pārsteigums un esība pareizajā vietā un laikā!"

Foto: no Ineses personiskā arhīva

Dzesminieks rada mūsdienu folkloru.

– *Dzesminieku saiets "Lielkrūzēs" kļuvis par gaidītu pasākumu. Ir mazajā Latvijā tik daudzi, kuri rada dziesmotos stāstus, un ir tik daudzi, kuri tos klausās, taču – ko pašiem dziesminiekiem nozīmē tāda kopā sanākšana?*

– Dzesminiekiem, lai arī sākotnēji bieži viņi šķiet ļoti savrupi un "savā mežā dzīvo-

joši", ir ļoti vērtīgi satikties, jo šādos kopā sanākšanas mirkļos katrs satiek savējos un saprot savu nosacīto dīvainību kā visnotaļ normālu parādību. Nereti tas ir necerēts prieks par kopā piedzīvoto, kā arī gandarījums par to, ka klausītājiem – daudziem tu esi vajadzīgs un tavas dziesmas patiešām ir vērtība. 🍀

Maija Kalniņa

Palaid mani basām kājām
strautā matus izmazgāt.
Un uz brīdi. Palaid mani.
Palaid viegli – palaid vaļā.

Neturi, kad pļavās brienu,
pļavas gaida mani vienu.
Bet es paņemšu sev līdzī
katru tavu pieskārienu.

Palaid mani naktī vienu,
pļavās ugunskuri gail.
Lai es atrastu to dienu,
kurā nav man sevis bail.

Lai es atrastu to vietu,
kur ar rudzupuķēm ziedu.
Un es palikšu pie tevis,
lai cik tālu pļavās ietu.

Kad es pārnākšu no pļavām lēni,
ziedēs ābeles un šķilsies putniem bērni.
Gaidi mani – iekur ugunskuru,
Kad es pārnākšu tev tuvu, tuvu, tuvu.

Katrs bet, katrs jo, katrs lai... ir vietā.
Katram kāpēc reiz dzims savs – tāpēc.
Nav lieku smieklu, neprāta un lieku šaubu,
Nav lieku kļūdu.
Kaut vai tāpēc vien
Es turpinos.
Es nepazūdu.

Es tevi nezinu
Es tevi jūtu
Kas mums vēl būtu jāzin
Vienam par otru
Tu mani nemeklē
Tu mani rodi
Tas ir arī viss
Kas mums jāzin
Vienam par otru

Vēl nav nekas bijis.
Aust Zemes rīts.
Laiks vēl nav sācies.
Vēl nav.

Bet jau es esmu
Paredzēts.
Un tu – man līdz.

Kā strauti upei pieskaitās,
Kā gulbji savām debesīm,
Tā mēs tiem līdz.

Tik vien kā nenobīties
un atļaut.
Laikam mūsos piepildīties.

Ja laiks mūsu ir upe,
tad ūdens tajā vien tad ir silts,
kad mēs neesam šīs upes krasti
bet – tilts.

Krustceles.
Tā nav vieta,
Bet laiks.
Kamēr te biju,
Es sevi nemeklēju.
Bet iepazīnu.

Krustceles.
Tā nav izvēle,
Tas ir būt.

Tur, kur nezin neko,
Bet visu jūt.

No aklā mācos redzēt.
No kurlā – dzirdēt.
No bezizejas mācos ceļu.
No sprosta mācos brīvību,
no nāves – dzīvību.